

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

PODOBY LÁSKY V TEOLOGICKÉ PERSPEKTIVĚ

Vedoucí práce: Mgr. František Štěch, Th. D.

Autor práce: Natálie Kotounová

Studijní obor: Pedagogika volného času - prezenční

Ročník: třetí

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhlaování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 5. dubna 2013

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Františkovi Štěchovi, Th. D. za jeho cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 FILOSOFICKÉ A TEOLOGICKÉ DEFINICE POJMU LÁSKA.....	7
1.1 FÍLIA A ERÓS.....	7
1.2 CHARIS A AGAPÉ.....	9
2 LÁSKA JAKO BOŽÍ PODSTATA.....	12
2.1 ZJEVENÍ.....	12
2.2 TROJEDINOST BOHA.....	15
3 BOŽÍ LÁSKA JAKO PROJEV BOHA VŮČI ČLOVĚKU A VŠEMU TVORSTVU.....	18
3.1 JEŽÍŠ ZJEVUJE BOŽÍ LÁSKU SLOVEM.....	20
3.2 JEŽÍŠ ZJEVUJE BOŽÍ LÁSKU SVÝM DÍLEM.....	21
3.3 JEŽÍŠ SÁM, SVOU OSOBOU JE ZJEVENÍM BOŽÍ LÁSKY.....	23
4 LÁSKA ČLOVĚKA K BOHU.....	24
4.1 LIDSKÁ VÍRA.....	24
4.2 NÁBOŽENSKÁ VÍRA.....	25
4.3 KŘESŤANSKÁ VÍRA.....	25
4.4 ROZUM A VÍRA.....	27
5 LÁSKA ČLOVĚKA K ČLOVĚKU A V BOHU.....	30
5.1 CÍRKEV.....	31
5.2 SLUŽBA LÁSKY.....	32
ZÁVĚR.....	34
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	36
ABSTRAKT.....	39
ABSTRACT.....	40

ÚVOD

Jako téma mojí bakalářské práce jsem si vybrala *Podoby lásky v teologické perspektivě*. Toto téma jsem si zvolila na základě setkání s knihou katolického teologa Josefa Zvěřiny: „*Teologie Agapé*“. Zvěřina zde píše: „*Je třeba zajisté kultury rozumu. Ale dnes se stává naléhavější potřebou kultura srdce. Kultura a civilizace lásky. Tak jediné můžeme přivést ke spáse svět ztroskotávající ve své racionalitě. Jedině tak můžeme nabídnout světu východisko z krize, do které se dostal.*“¹ Podle mého názoru tato myšlenka byla, je a bude aktuální, protože svět, v rámci svých dějin, neustále osciluje mezi krizí a harmonií. Je potřeba, aby lidé dokázali krizím čelit a beznaděj krizí proměňovali v naději na nový začátek. K tomu, abychom tohoto byli schopni, jak píše Josef Zvěřina, potřebujeme nejen rozum, ale také a především lásku. Lásku ve smyslu agapé.

Struktura mé bakalářské práce je inspirovaná čtyřmi podobami lásky, které ve své „*Teologii Agapé*“ prezentuje Josef Zvěřina:

1. Láska jako Boží podstata.
2. Boží láska jako projev Boha vůči člověku a všemu tvorstvu.
3. Láska člověka k Bohu.
4. Láska člověka k člověku a v Bohu.²

Cílem mé bakalářské práce je reflexe podob lásky v teologické perspektivě.

Svoji bakalářskou práci jsem rozdělila do pěti kapitol. První kapitola bude věnovaná pojmům, které popisují lásku, avšak vždy z jiného úhlu pohledu. Představím zde pojmy filia, erós, charis a agapé. Stěžejním pojmem z uvedené čtveřice je pojem agapé. Ve druhé kapitole se budu zabývat Zvěřinovou první podobou lásky: Láska jako Boží podstata. Pozornost zde zaměřím na křesťanské pojetí zjevení Boha v Ježíši Kristu a pokousím se přiblížit jedno z největších tajemství křesťanství - trojjedinost Boha. V této kapitole budu vycházet především z knihy dogmatického teologa Ctirada Václava Pospíšila: „*Jako v nebi, tak i na zemi.*“

---

¹ ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 6.

² Srov. Tamtéž, s. 12.

Ve třetí kapitole se zamýšlím vyrovnat se Zvěřinovou kristologií stvoření. Tam se totiž projevuje Boží láska ke všmu stvoření v osobě Ježíše Krista. Zatímco ve druhé a třetí kapitole této práce se budu věnovat lásce Boha k člověku, v kapitole čtyři a pět bych ráda popsala směr opačný, a to lásku člověka k Bohu. Ve čtvrté kapitole se pokusím popsat, co to znamená termín víra, a jak je na něj nahlíženo z hlediska křesťanství. Pátá kapitola jen uzavře celou práci, a tudíž také dovrší mé pojednání o čtyřech podobách lásky, protože se zde pokusím popsat závěrečnou podobu lásky, která se odráží od vztahů mezi lidmi.

1. FILOSOFICKÉ A TEOLOGICKÉ DEFINICE POJMU LÁSKA

V historii se můžeme setkat s různými termíny, které se snaží vyjádřit obsah pojmu láska. Zvěřina ve své „*Teologii Agapé*“ uvádí celkem tři slova, z nichž každé vystihuje lásku z trochu jiné perspektivy. Tato slova jsou: erós, charis a agapé. Benedikt XVI. představuje ve své encyklice „*Deus Caritas Est*“ podobnou triádu: erós, filia a agapé. Z těchto trojic pak vystupují celkem čtyři pojmy používané pro vyjádření lásky v křesťanství. Nejprve se budu zabývat termíny filia a erós a poté charis a agapé.

1.1 FILIA A ERÓS

Filia se v antickém Řecku chápala jako láska přátelská. Láska jako filia je naplněná loajalitou, blízkostí, věrností, spolehlivostí a pevností. „*Substantivem filios se myslí přítel, člověk, s nímž jsme ve více či méně intenzivním a pravidelném, citovém a emočním vztahu vzájemné osobní náklonnosti a sympatie.*“³ Filia předpokládá, oddanost, oboustrannost náklonnosti a sympatií. „*Filos je ten, kdo mě podpoří v obtížné situaci, kdo mi oplatí pomoc.*“⁴ Filia je láska, která naplňuje přátelský vztah popř. společenství. Láska ve smyslu filia je výrazem, které Janovo evangelium používá pro vztah Ježíše Krista s jeho učedníky:⁵ „*Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali, jako já jsem milova vás, i vy se milujte navzájem. Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku jedni k druhým.*“ (Jan 13,34-35).

Erotém se zabýval ve svých dílech antický filosof Platón a k lásce se vyjadřuje také antický filosof Aristoteles. Jejich chápání tohoto pojetí lásky popisuje Josef Zvěřina takto: „*Erós může být jenom v dychtivosti, náruživosti, může to být tzv. jev orfický, tj. smyslová extáze, smyslné nebo smyslové vytržení, až démonické. Může to být však také estetická záliba a prožitek nejvyššího čistého štěstí. Podle Platóna je erós síla, která vychází ze základní potřeby člověka, ale překračuje jeho rozumovou stránku a účastní*

³ HEJDUK, Tomáš. *Od Eróta k filosofii: Studie o Erótu se zřetelem k Sokratově filosofii*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007, s. 44.

⁴ Tamtéž, s. 45.

⁵ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 8.

se také jako podstatná složka tvůrčího konu. Nebo se zapaluje na tělesné kráse a stává se krásou božskou, která je v každé lásce přítomna a hledána a která ji dovádí k věčnému bytí a k nejvyššímu dobru. (...) Dokonce, i Aristoteles,(...) říká, že první hybatel nehybný je zdrojem všeho pohybu jako milovaný. Láska je tedy bytostné tíhnutí všech jsoucen, všeho, co existuje, k nejvyššímu bytí.“⁶

Zatímco Platón vnímá erós, tu jako tělesnou přitažlivost, tu zase jako lásku ke kráse, Aristoteles tuší jakýsi princip všech podob lásky. Aby totiž mohl svět fungovat, je potřeba lásky všeho, co existuje směrem k prvnímu hybateli. Narozdíl od křesťanství však Aristoteles ještě nemluví o lásce prvního hybatele ke všemu, co existuje.⁷

Erós byl v antickém Řecku považován za stav nejvyšší míry blaženosti, které bylo dosahováno působením božské síly. To často vedlo například až k provozování kultické postituce v chrámech. Erós byl ztotožněn s božkou silou a díky tomu byl nezřídka považován za cestu k sjednocení Boha s člověkem. Proti této tezi se postavilo hebrejské myšlení, které ji považovalo za zvrhlost.⁸

Křesťanství v mnohém na židovství navázalo, ale tento absolutní odsudek erótu nepřijalo. Jako v minulosti, tak i dnes vyzývá křesťanství věřící, aby erós očistili a uzdravili, a to prostřednictvím jednoty duše a těla. Člověk se nesmí nechat ovládat pouze instinktem, dávat do popředí potřeby těla, a nebo naopak upřednostňovat pouze ducha a odmítat tělo. Křesťané věří, že člověk je veliký ve své jednotě, do které patří jak tělo, tak duch.⁹

Za průvodní znaky erótu lze podle filosofických definic považovat dychtivost, žádostivost, dosažení vlastního uspokojení a egocentričnost. Z těchto znaků soudím, že erót si lze představit jako sebestřednou lásku. Takovou lásku, která se zaměřuje na dosažení vlastního cíle bez ohledu na okolí. Přesto se křesťanství snaží o očištění a uzdravení erótu, protože i erós považují za součást lidského bytí. Na druhé straně se setkáváme s láskou přátelskou. Pro ni jsou důležité vztahy a jejich oboustranná

⁶ ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 10.

⁷ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 17.

⁸ Srov. Tamtéž, s. 9.

⁹ Srov. Tamtéž, s. 10-11.

harmonie, které je dosahováno pouze za předpokladu vzájemné empatie a pochopení. Rozdílné chápání erótu a filia vidím také v tom, že erós se utváří individuálně, v každém člověku, kdežto filia je utvářena vztahem a jeho kvalitou.

1.2 CHARIS A AGAPÉ

Charis je řecké slovo, objevující se v Novém zákoně, přestože primárně není náboženským pojmem. Jeho význam je světský, znamená vděk, přízeň, blahosklonost, omilostnění. V době antické byla charis chápána Řeky jako císařská pravomoc. Ve svých listech a spisech ho používá zejména sv. Pavel. Ten chápe charis jako Boží milost, kterou křesťané vnímají díky křtu. Samotný křest je chápán jako Boží milost. Prostřednictvím křtu se křesťan osobně účastní na Kristově smrti a zmrtvýchvstání. Při křtu se rodí nový člověk, kterému se otvírají nové možnosti jeho existence.¹⁰ Z uvedeného vyplývá, že pojem charis, i když není ze své podstaty prvotním náboženským pojmem, jeho obsah a využití u sv. Pavla z něj udělali slovo pro křesťany významné.

Pavel neoznačuje Boha jako lásku. Nýbrž říká, že Bůh se jako láska (charis) projevuje. Plně se láska zjevila v Ježíši Kristu, v jeho lidství a nyní je přítomna skrze Ducha svatého.¹¹ Pavel přímo neztotožňuje lásku a Boha, ale považuje lásku za Boží projev vůči člověku. Tento projev spočívá v darování Ježíše Krista, v němž se láska tělesně zjevila a otevřela možnost spásy pro člověka.

Posledním pojmem, který se od předchozích forem lásky liší je agapé. Jaký je rozdíl mezi agapé a charis? Podle mého názoru agapé v sobě pojem charis zahrnuje. Ovšem jak píše Zvěřina: „*Oba výrazy mají přibližně stejný význam a bývají ve stejném smyslu zaměňovány.*“¹²

Přesto z následujícího popisu lásky jako agapé je cítit, že tuto lásku můžeme stavět nad lásku ve smyslu charis: „*Agapé znamená radostnou odevzdanost člověka Bohu,*

¹⁰ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I.* Praha: Scriptum, 1992, s. 14-15.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 15.

¹² Tamtéž.

odpověď člověka na Boží lásku. Boží agapé přitom nemá reagující charakter lásky lidské, je spontánní, nezávisí na vnějších stimulech, je indiferentní (miluje stejně hříšníky jako jejich cnostné protějšky) a Bohu přirozená, dále je tvořivá (nenaráží na ctnosti, ale tvoří je) a sebe-obětující (lze ji pochopit jen v souvislosti s ukřižováním Ježíše). Agapé člověka tedy vždy již reaguje na lásku Boží, které se člověk přibližuje tak, že miluje své bližní podobně jako Bůh, miluje jeho – indiferentně, stabilně, spontánně a tvořivě. (...) Agapé je ovšem láskou k lidstvu vůbec, ke každému, protože všichni jsou stvořením božím. (...) Agapé je naproti tomu jako nesobecká, štedrá, sebe samu dávající láska je podstatnou vlastností Boží, která také sama zapříčiňuje svůj výskyt u člověka.¹³ V tomto přiblížení můžeme agapé chápat jako nejprůzračnější a nejčistší, zároveň nejbyťostnější a nejniternější lásku, která přináší dary, ale také oběti. Je darem vnitřního naplnění, které člověku přináší souznění s Bohem a lidmi, prostřednictvím Ježíše Krista.

Z pohledu teologie je na agapé nazíráno jako na Boží lásku. Lidem je dána Boží milostí, je to Boží dar. Dar, který spočívá v účasti na milování, jenž je božskou podstatou. Naplnění touto láskou se připisuje Duchu svatému, který už jako láska v životě uvnitř Boha spojuje Otce se Synem.¹⁴

Obdobně se k pojmu agapé vyjadřuje Benedikt XVI. Mluví o agapé ve smyslu biblického pojetí lásky. Střed biblického pojetí lásky (agapé), vidí ve zkušenosti Boží lásky, která byla člověku dopřána. Způsob jakým byla člověku dopřána, je Boží obdarování. Jak agapé žít nám ukazuje život, smrt a vzkříšení Ježíš Krista. Ten svůj život položil na kříž, aby z lidstva sejmul hříchy a přivedl ho ke spáse. Obětoval se z lásky, která v této oběti došla naplnění. A v důsledku toho byl vzkříšen.¹⁵ Zároveň se v oběti Ježíše Krista naplňuje obrácení Boha proti sobě samému, sám se daruje, aby znovu zachránil člověka. Je to projev absolutní lásky.¹⁶

¹³ HEJDUK, Tomáš. *Od Eróta k filosofii: Studie o Erótu se zřetelem k Sokratově filosofii*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007, s. 63-65.

¹⁴ Srov. LOTZ, Johannes B. *Vědění a láska*. Praha 1: Vyšehrad, 1999, s. 76.

¹⁵ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 12-13.

¹⁶ Srov. Tamtéž, s. 21.

Bůh obdarovává člověka, protože ho miluje: „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (Jan 3,16). Miluje ho na základě svého stvořitelského činu. Bůh sám chtěl a také tak učinil: „*Bůh stvořil člověka, aby byl jeho obrazem, stvořil ho, aby byl obrazem Božím: jako muže a ženu je stvořil.*“ (Gen 1,27). To znamená, že stvoření Bůh miluje, protože vychází z něj a on je zosobněná láska: „*(...) Bůh je láska.*“ (1 Jan 4,8).

„*Kdo chce darovat lásku, musí také sám lásku jako dar přijmout.*“¹⁷ Myšlenka Benedikta XVI. nám říká, že pokud člověk touží dále předávat lásku, musí ji jako Boží dar lásky sám přijmout. Přijetí tohoto daru je možné pouze ve víře. Láska, přijmutá jako Boží dar, se v člověku projevuje jako starost o druhé a péče o ně. Jedná se o stejnou starost a péči, která byla a je projevována veškerému stvoření Bohem skrze Ježíš Krista.¹⁸ „*My milujeme, protože Bůh napřed miloval nás. Řekne-li někdo: Miluji Boha a přitom nenávidí svého bratra, je lhář (...).*“ (1 Jan 19-20). Zdůrazňuje se zde apel na člověka, který spočívá v jednotě lásky k Bohu a svému bližnímu. Plnost lásky není možná v případě, že dojde k odtržení jedné z těchto složek. Zde bych připomněla pojem filia, který představuje přátelskou lásku a podle mého názoru, je možné ho začlenit do pojmu agapé, a to jako lásku k bližnímu.

Domnívám se také, že součástí agapé není jen filia, ale také erós. Benedikt XVI. říká, že na počátku v člověku a jeho erótu převládá žádostivost, která je dána příslibem štěstí, pak ovšem při sblížování se s druhým, si člověk začne méně všímat sebe a začíná se více zaobírat druhým a usilovat o jeho štěstí. Tímto způsobem se erós postupně proměňuje v agapé. Pokud k tomu to nedochází, erós upadá.¹⁹ Eros je přirozená součást lidské existence a je potřeba jeho očišťování, které se děje skrze přijetí rovnoměrné důležitosti těla i ducha, aby erós dospěl k agapé. V křesťanství je Bůh obrazem lásky ve smyslu agapé. Tato láska je všeobsahující. V ní nalezneme, jak filii a erós, tak také charis. Člověk byl stvořen z Boží lásky a jako Božím stvoření, je mu nabízen dar lásky. Přijetí tohoto daru je pak možné ve víře.

---

¹⁷ Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 14.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 12.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 14.

2. LÁSKA JAKO BOŽÍ PODSTATA

V této kapitole ukazují první podobu Zvěřinovi lásky, která vychází od Boha a směřuje k člověku. „*Slovník biblické teologie*“ uvádí, že k pojmu láska ve smyslu agapé můžeme jako ekvivalent chápat trojjedinost Boha.²⁰ Trojiční teologie předpokládá víru v trojjediného Boha jako základ pro každého křesťana. Proto je trojiční nauka považována za specificky křesťanský způsob, jak vypovídat o Bohu: tajemství jednoty bytí Boha, Ježíše Krista a Ducha svatého.²¹ Předstupněm, který stojí před každým člověkem než se stane věřícím, tedy křesťanem přijímající tajemství Boží jednoty v Trojici, je Boží zjevení.

2.1 ZJEVENÍ

Co znamená a jak je termín zjevení pojímán v křesťanském myšlení vystihuje následující citace: „*Samotné slovo zjevení (lat. revelatio (revelare), podobně jako např. ang. revelation) je slovesné podstatné jméno odvozené od slovesa zjevit (zjevit se). Již samo slovo ukazuje, že jde o jakési odhalení dosud neznámých či ne zcela zřejmých skutečností. Latincké revelatio, podobně jako řecké apokalypsis (apokalyptein) znamená odhalení něčeho, co bylo dosud zakryto, doslova odstranit roušku. V náboženském smyslu se jedná o zjevení tajemství, které v sobě skrývá zpravidla řád fungování světa, smysl veškeré existence nebo jiné skutečnosti lidskému poznání běžně skryté. (...) Na rovině křesťanství je to zkušenost se Zmrtvýchvstálým, která vede nového křesťana ke specifické víře i k afiliaci s některou křesťanskou denominací. Zjevení tedy zakládá vztah mezi Zjevovatelem a příjemcem zjevení, mezi Bohem a člověkem.*“²² Tedy jádrem křesťanského zjevení je Ježíš Kristus, skrze něj přichází k lidem nabídka vstupu do vztahu s Bohem. Lidskou odpovědí na toto zjevení je víra.

²⁰ Srov. LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 196.

²¹ Srov. LaCUGNA, Catherine Mowry. „Trojiční tajemství Boha“, in *Sytematická teologie I. Římskokatolická perspektiva*, (eds.) Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno: CDK, 1996, s. 169.

²² ŠTĚCH, František. Láska jako srdce teologie, in *Caritas et Veritas*. 2011. [online] č. 1, s. 25 [cit. 2013-02-27] Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

Stvořitelství čin můžeme chápat také jako Boží zjevení, za předpokladu, že ho chápeme jako přirozené. Tak jak nám ho představuje Avery Dulles: „*Boží sebemanifestace skrze řád přírody*“.²³ Bůh se zjevuje ve svém stvoření, a tudíž i samo stvoření můžeme v tomto slova smyslu, chápat jako Boží zjevení. Dulles nabízí protipól k přirozenému zjevení, kterým je zjevení dějinné, jím nazývané také jako zvláštní Princip, na kterém je vystavěno, tvoří časově a prostorově ohraničené události a slova, prostřednictvím, kterých se Bůh lidem zjevil.²⁴ Posloupnost těchto dějin můžeme nazvat dějinami spásy.²⁵

Bůh se tedy člověku v dějinách spásy postupně zjevuje, aby Sebe samého ukázal jako lásku a dal mu příležitost, aby se stal její součástí – byl spasen. V počátku dějin spásy stojí pokřivení láskyplného vztahu mezi Bohem a člověkem kvůli pýše prvotního hříchu. Poklesnutí lidské lásky překonává Bůh zaslíbením, které je v dějinách starozákonního Izraele několikrát opakováno²⁶ a také stvrzováno konkrétním činem, který vždy představuje nějaká smlouva.²⁷ Dějinami Izraelského národa prostupuje Boží ujišťování člověka o jeho trvajícím lásce k nim a Boží požadavek jejich lidské lásky k Bohu.²⁸

Dějiny spásy započaté starozákonními zjeveními se dovršují zjevením Ježíše Krista, který je zjeveným Bohem, i tím, co je zjeveno, totiž Boží příslib spásy pro člověka.²⁹ Zjevujícím, protože byl zrozen, vystupoval v lidské osobě a zemřel. Zjeveným, protože v něm se plně zjevil sám Bůh, jehož stvořil jako svého Syna a tím ho uvedl v Sebe samého: „*Když se všechen lid dával křtít a když byl pokřtěn i Ježíš a modlil se, otevřelo se nebe a Duch svatý sestoupil na něj v tělesné podobě jako holubice a z nebe se ozval hlas: Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil.*“ (Lk 3,21-22).

²³ DULLES, Avery. „Věra a zjevení“, in *Systematická teologie I. Římskokatolická perspektiva*, (eds.) Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno: CDK, 1996, s. 107.

²⁴ Srov. Tamtéž, s. 111.

²⁵ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 78.

²⁶ „*Neboť se zjeví sláva Hospodinova a všichni lidé naráz uvidí, že ústa Hospodinova mluvila*“ (Iz 40,5).

²⁷ např.: smlouva s Abrahamem: „*Hle, já sám s tebou činím smlouvu: budeš otcem mnohých národů.*“ (Gen 17,4). „*Toto je má smlouva s vámi a s tvým budoucím semenem, toto budete zachovávat: každý kdo je u vás mužského pohlaví, bude obřezán.*“ (Gen 17,10).

²⁸ Srov. ŠTĚCH, František. *Láska jako srdce teologie*, in *Caritas et Veritas*. 2011.[online]. č. 1, s. 25 [cit. 2013-02-27] Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

²⁹ Srov. LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 615.

Křesťanské zjevení Ježíše Krista, kromě toho, že je zjevením Boha samotného, zjevuje spásu, která byla odedávna očekávána Izraelem: „*Víte přece, že jste z prázdnoty svého způsobu života, jak jste jej přejali od otců, nebyli vykoupeni pomíjitelnými věcmi, stříbrem nebo zlatem, nýbrž převzácnou krví Kristovou. On jako beránek bez vady a bez poskvrny byl k tomu předem vyhlédnut před stvořením světa a přišel kvůli vám na konci časů.*“ (1 Petr 1,18-20).

Naplnila se tedy starozákonní zaslíbení a skrze Ježíše Krista křesťané nachází rovnováhu a smíření s milujícím Bohem: „*Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.*“ (Jan 3,16). Zde už není lidská láska pouze Božím požadavkem, ale má být svobodnou lidskou odpovědí na Boží lásku, na pozvání do vzájemného vztahu.³⁰

Zmrtvýchvstálý Ježíš Kristus působí na stvoření a zevnitř ho přetváří na nové stvoření, které bychom mohli ztotožnit s tzv. Božím králostvím, které je již mezi křesťany nějak přítomné, ale ještě není úplné.³¹ Úplnosti dosáhne opětovným zjevením Ježíše Krista na konci věků: „*Veleben buď Bůh a Otec našeho Pána Ježíše Krista, neboť nám ze svého velikého milosrdenství dal vzkříšením Ježíše Krista nově se narodit k živé naději. Dědictví nehynoucí, neposkvrněné a nevodnoucí je připraveno pro vás v nebesích a Boží moc vás skrze víru střeží ke spasní, které bude odhaleno v posledním čase.*“ (1 Petr 1,3-5).

Proč se Bůh zjevuje jako láska? Protože láska (agapé) je Boží podstatou a jako taková, nepotřebuje důvod ke svému jednání, tudíž Boží zjevení je z čiré lásky k člověku, protože i člověk je ve smyslu přirozeného zjevení součástí Boha. Zároveň pokud si člověk zvolí, že bude žít v lásce, je Bohem v lásce přijmán a tak se od něj, očekává, že bude touto láskou inspirován i ve svém doposud lidském životě – je láskou přijat, tak v ní i zůstane a bude ji šířit dál, slovy evangelia: „*Bůh je láska, a kdo zůstává v lásce, v Bohu zůstává a Bůh v něm*“ (1 Jan 4,16).

---

³⁰ Srov. ŠTĚCH, František. Láska jako srdce teologie, in *Caritas et Veritas*. [online]. 2011, č. 1, s. 25 [cit. 2013-02-27] Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

³¹ Srov. Tamtéž, s. 26.

2.2 TROJEDINOST BOHA

V předchozí podkapitole jsem se věnovala zjevení, kdy se Bůh dává poznat tomu, co stvořil, co vzešlo z jeho lásky a v jeho lásce přetrvává. Jako projev své dokonalé a úplné lásky k lidstvu posílá na zem Ježíše Krista, svého Syna a Ducha svatého: „*Když se však naplnil stanovený čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného z ženy, podrobeného zákonu, aby vykoupil ty, kteří jsou zákonu podrobeni, tak abychom byli přijati za syny. Protože jste synové poslal Bůh do našich srdcí Ducha svého Syna, Ducha volajícího Abba, Otče.*“ (Gal 4,4-6). Tento verš ukazuje Boha trojího – Otce, Syna i Ducha svatého. Nejedná se však o tři různé Bohy, ale o Boha v Trojici jediného. Když mluvíme o Boží lásce, musíme mít na mysli, že tato láska, prostupuje třemi osobami a zároveň je ukotvená v jedné podstatě. Trojiční charakter křesťanského Boha je popisován, jako tři osoby mající jednu společnou podstatu.

Dogmatický teolog Ctirad Václav Pospíšil vytvořil schéma, které se snaží osvětlit tajemství Trojice. Jedná se o paradigma, kde vystupuje imanentní a ekonomická Trojice, ovšem stále se jedná o tutéž Trojici. Imanentní Trojice představuje nitro Boha Otce, Boha Syna a Ducha svatého, ekonomická Trojice odraží tuto skutečnost ve vztahu ke stvoření, tedy jak se projevu ve vztahu ke stvoření. Pospíšil tuto vztahovost přirovnává k originálu a obrazu v zrcadle.³² Pokusím se zde popsat imanentní a ekonomickou Trojici, jak ji prezentuje Pospíšil, protože jeho schéma vyjadřuje základní chápání trojiční nauky v křesťanství.

Imanentní Trojice vychází z vnitřního uspořádání vztahů a jejich naplnění. Tyto vztahy jsou dvojího původu: otcovství a synovství. Rovina otcovství je vyjádřena vztahem, jenž vychází od Boha Otce k Božímu Synu. Naproti tomuto stojí rovina synovství, která je do jisté míry odpovědí Božího Syna na vztah otcovství. Je odpovědí, protože Bůh Otce je Ploditel a skrze něj vychází Boží Syn. Síla, která upevňuje vzájemnost těchto vztahů je láska, jejíž nositelem je Duch svatý, který taktéž vyšel od Boha Otce, ale zároveň od Božího Syna. Rozdíl je v tom, že od Otce vyšel Duch svatý primárně, protože ten reprezentuje Ploditele, z kterého vyšel taktéž i Boží Syn a tudíž ze

---

³² Srov. POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha: Kystal OP, 2010, s. 30-31.

Syna vyšel sekundárně. Mechanismus, kdy vztahy otcovství a synovství, pracují na základě lásky reprezentované Duchem svatým, je nazýván aktivním dýcháním. Proces, kdy hnací síla v podobě lásky od Ducha svatého vychází, je nazýván pasivním dýcháním. V ekonomické Trojici dochází k promítání stejných obrazů Boha Otce, Božího Syna a Ducha svatého. Důležitým prvkem, který odlišuje ekonomickou Trojici od imanentní, je zde pokračování aktivního dýchání, které získává náboj v podobě Dárců, kterými se směrem ke stvoření stavají Bůh Otec i Boží Syn. K prvnímu zásadnímu stvoření dochází, když Bůh Otec daruje člověku život, posléze přichází vrcholné stvoření, které představuje Boží Syn. Ten byl člověku darem, protože pro něj představuje spásu a i plné zjevení Boha Otce. Úplnost ekonomické Trojice podněcuje Duch svatý, který zde působí přímo ve stvoření, a ne pouze jako pouto lásky v imanentní Trojici.³³ Proto, aby křesťan dosáhl poznání plnosti Trojice, která spočívá jak v imanentní, tak ekonomické Trojici. Je potřeba nejdříve rozpoznat Trojici ekonomickou. K tomu křesťana přivádí Boží Syn (zrozený, ne stvořený, jedné podstaty s otcem) a uschopňuje Duch svatý. Prostřednictvím Syna a Ducha je tedy možné poznat Boha Otce, tudíž Boha v Trojici jediného.³⁴

Pro křesťanství je Boží Syn srdcem skrze, které cítí Boha Otce. Pospíšil píše, že Ježíš nebyl nucen být člověkem, ale láska ho vedla k tomu, aby toto přijmul a stal se zjevením toho, co lidské utrpení znamená pro Boha Otce, který miluje otcovskou láskou v Synu. Zde se Bůh, přes neopětovanou lásku, rozhodl poslat svého Syna člověku, aby neusmířené usmířil s Bohem Otcem. Boží láska zde přesáhla lidský hřích.³⁵

---

³³ Srov. POSPÍŠIL, Ctírad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha: Kystal OP, 2010, s. 31.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 98.

³⁵ Srov. Tamtéž, s. 104-105.

Trojedinost Boha představuje Boží lásku. Bůh v sobě nese vztah. Tento vztah spočívá v Bohu Otci, který miluje Boha Syna a Bůh Syn miluje Boha Otce. Lásku nesoucí tento vztah, je natolik silná, významná, až se stává samostanou. Jejím zosobněním je Duch svatý, ke kterému tedy mají Bůh Otec a Bůh Syn vztah. Lásku představující tyto vztahy je ta mocná, že sama tvoří – tvoří podobnost Bohu, a to člověka, od kterého je očekáváno, že se bude na tomto vztahu podílet a napodobovat ho.³⁶

Tajemství Boží Trojice ve mně evokuje podobnost Boha s ohněm, z něhož šlehají tři plameny. Máme tři plameny, ale zároveň jeden oheň. Oheň, který tvoří jednotu, a přesto každý z plamenů vyvěrá jiným směrem, ale vzájemně jsou na sobě závislé, protože jeden bez druhého by ztrácel na své plnosti, která je v tomto případě, stejně jako u Boha, možná pouze v jednotě. Křesťanství přijímá Boha v Trojici, tudíž přijímá Boha Otce, Božího Syna a Ducha svatého v jednotě. Tato Trojice je principem a zdrojem veškeré lásky z této podstaty byl stvořen tento svět. Stvoření je projev Boží lásky, která k lidem přichází jako dar života na tomto světě a nejen vzdejšího, ale nabízí i naději na život věčný skrze Ježíše Krista v Božím království.

---

³⁶ Srov. OPATRŇNÝ, Michal. Proč je pro křesťanství důležitá víra v Trojici?. In: *Proč je pro křesťanství důležitá víra v Trojici?* [online]. 2003 [cit. 2013-03-01]. Dostupné na: http://www.christnet.cz/clanky/2732/proc_je_pro_krestanstvi_dulezita_vira_v_bozi_trojici.url

3. BOŽÍ LÁSKA JAKO PROJEV BOHA VŮČI ČLOVĚKU A VŠEMU TVORSTVU

Boží láska ke všemu tvorstvu se odráží v momentě Božího stvoření: „*Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. (...) I řekl Bůh: Bud' světlo! A bylo světlo. Viděl, že světlo je dobré.*“ (Gen 1,1-4). Písmo dále popisuje vznik slunce a měsíce, flóry a fauny. Vrcholem stvoření se stává člověk: „*I řekl Bůh: Učiňme člověka, aby byl našim obrazem podle naší podoby.*“ (Gen 1,26). Boží láska projevena činem stvoření ukazuje, že vše, co od Boha vzešlo je dobré – má smysl a hodnotu. Bůh je v křesťanství považován za tvůrce, zdroj i východisko pro veškeré stvoření.³⁷

Josef Zvěřina přichází s tvrzením, ve kterém naznačuje, proč Bůh tvořil. Nastíňuje, že Bůh tvořil z přemíry své lásky, z tohoto zároveň vyplývá, že tvořil kvůli sobě. Plnější vysvětlení tohoto tvzení dostává člověk, pokud do svého srdce i myslí Boha jako lásku přijme. Protože láska se ze své podstaty musí sdílet, šířit, zjevovat, aby byla naplněna³⁸. Tak tedy Bůh jako láska, tvoří a zjevuje, aby dosáhl svého naplnění. Bůh nestvořil lidi absolutně, tím myslím, že by byli zcela ovládáni jeho vůlí, tedy jako pouhé loutky, ale svobodné bytosti, které mají možnost volby. Tato volba spočívá v rozhodnutí, zda-li vstoupí člověk do partnerství lásky s Bohem. Pokud se člověk rozhodne, že vstoupí, dochází k reflexi lásky a zároveň k naplnění tvorstva v jeho nejhlubší podstatě, která je bytí v lásce.³⁹ Znamená to tedy, že Bůh je láska a tudíž z vlastní podstaty, učinil stvoření, protože láska vyžaduje, aby byla šířena. Křesťané vnímají vlastní stvoření jako čin Boží lásky a sami se snaží dále předávat poselství lásky.

Pojem, který úzce souvisí se stvořením je Boží milost. Ta následuje po daru stvoření, a je také Božím darem. Přesněji řečeno: „*milost popisuje univerzální Boží postoj a vztah ke všem lidem ve vešech časech.*“⁴⁰ Milost tedy tvoří přirozenou součást Boha. Jako milostivý se Bůh zjevuje lidem, protože takový je a byl takový vždy. Nelze na milost nahlížet jako na přidanou hodnotu, kterou lidstvo dostalo po prvním hříchu.

³⁷ Srov. KÜNG, Hans. *Krédo*. Praha: Vyšehrad, 1992, s. 29.

³⁸ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé II*. Praha: Scriptum, 1992, s. 385-386.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 385.

⁴⁰ HAIGHT, Roger, „Hřích a milost“, in *Systematická teologie 2. Římskokatolická perspektiva*, (eds.) Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno, Praha: CDK, Vyšehrad, 1996, s. 206.

Milost tu byla vždy:⁴¹ „je to prostředí do něhož se každý člověk rodí.“⁴² Boží milost je „Boží Duch, který je osobním Božím sdělováním sebe sama v lásce“⁴³ plně se takto definová Boží milost zjevila v Ježíši Kristu. Jejím zásadním znakem je nezaslouženost vůči stvoření a přesto je jí každému stvoření dopřáno, a to protože je součástí Boha (lásky).⁴⁴ Tudíž Boží milost je křesťany chápána jako Boží přízeň zastřešená láskou, zalíbení vůči stvoření, jenž pochází od Boha a tak se může účastnit na jeho plnosti.⁴⁵ Tak tedy byla Boží milost lidem projevoována od jejich stvoření, a to i za podmínek, kdy lidé hříchem narušovali jejich vztah s Bohem⁴⁶: „I viděl Hospodin, jak se na zemi rozmnožila zlovůle člověka a že každý výtvar jeho myslí i srdce je v každé chvíli jen zlý. Litoval, že na zemi učinil člověka, a trápil se ve svém srdci. Řekl: člověka, kterého jsem stvořil, smetu z povrchu země i zvířata, plazy i nebeské ptactvo, neboť lituji, že jsem je učinil. Ale Noe našel u Hospodina milost.“ (Gen 6,5-8). Za vrcholný čin Boží milosti můžeme považovat vtělení Slova, skrze které je člověk vykoupen.

Samo jméno tohoto Slova (Ježíš Kristus) jej představuje jako Vykupitele a Spasitele všeho živého. Jméno Ježíš pochází z řeckého Jesús, které je odvozené od hebrejského pojmu Ješua. Ješua je zkrácena forma jména Jehošua, a to nese význam *Jahve je záchrana – Bůh zachraňuje*. Přízvisko Kristus vychází z řeckého Christos, které je překladem hebrejského *mašiah (mesiáš)*, a to znamená pomazaný.⁴⁷

Při spojení slov Ježíš Kristus docházíme k zjištění, které nám říká, že jejich význam spočívá ve funkci, která je obsažena v pojmu mesiáš (pomazaný). Na to navazuje jméno Ježíš, které představuje Boží záchranu. Ježíš Kristus tedy znamená funkci Božího zachránce – Spasitele, jenž přivede skrze sebe člověka ke spáse.

⁴¹ Srov. HAIGHT, Roger, „Hřích a milost“, in *Systematická teologie 2. Římskokatolická perspektiva*, (eds.) Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno, Praha: CDK, Vyšehrad, 1996, s. 206.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž, s. 205.

⁴⁴ Srov. Tamtéž.

⁴⁵ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé II*. Praha: Scriptum, 1992, s. 225.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, s. 223.

⁴⁷ Mesiáš v Hebrejské Bibli. In: *Mýty a skutečnost* [online]. 2005 [cit. 2013-03-05]. Dostupné na: <http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2005010001>

Poznání v lásce a lásky nabízí trojí pohled na Ježíše Krista:

1. Ježíš zjevuje Boží lásku slovem.
2. Ježíš zjevuje Boží lásku svým dílem.
3. Ježíš sám, svou osobou je zjevením Boží lásky.⁴⁸

3.1 JEŽÍŠ ZJEVUJE BOŽÍ LÁSKU SLOVEM

Boží slovo je centrálním pojmem v dějinách spásy. Slovem Bůh tvořil, dal ho jako zaslíbení a smlouvu ve Starém zákoně a svěřil Boží slovo prorokům. Jeho dokonalým, plným, všeřikajícím, absolutním slovem je Syn Boží, kterého Bůh daroval v Duchu lásky a pravdy lidem. Ježíš Kristus je Slovo.⁴⁹ „*Na počátku bylo Slovo, a to slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh.*“ (Jan 1,1). Ježíš sám je Slovo, a proto jeho slova jsou slova spásy. Ježíš sám je spása. Cesta ke spáse je zdokonalení se v lásce tak, aby se člověk působením Boží milosti stal v konečném důsledku součástí lásky: „*Kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží, v tom zůstává Bůh a on v Bohu.*“ (1 Jan 4,15). Se Slovem se setkáváme skrze evangelium. Evangelium bývá často chápáno jako vyprávění o životě Ježíše Krista. Přesnější význam evangelia je obsažen v samotném Ježíši Kristu, on sám je evangelium. Je jeho zpřítomněním.⁵⁰ Význam novozákonního slova evangelium můžeme přeložit z řeckého spojení slov *eu* a *angelia*. *Eu* znamená dobře, pěkně a *angelia* znamená zpráva, poselství, vzkaz. Evangelium je výraz, který v překladu představuje dobrou zprávu popř. radostnou zvěst.⁵¹

Ježíš Kristus zjevuje Boží lásku slovem. Slovo Boží má dvě oddělené vlastnosti, a to, že slovo zjevuje a jedná – je zároveň činem.⁵² Zjeveným slovem je sám Ježíš Kristus, jak píše Jan v úvodu svého evangelia. V Novém zákoně je popsán příběh o nemocném, který nemohl chodit, dokud se nesetkal s Ježíšem Kristem: „*Ježíš mu řekl: Vstaň, vezmi své lóže a chod!* A hned byl ten člověk uzdraven, vzal své lóže a chodil.“ (Jan 5,8-9). Jak Ježíš řekl, tak se stalo. Slovo se stalo nejen tělem, ale i činem.

⁴⁸ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 215

⁴⁹ Srov. Tamtéž.

⁵⁰ Srov. Evangelium. In: *Věrouka* [online]. 2007 [cit. 2013-03-09]. Dostupné na: <http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=122>

⁵¹ Srov. Tamtéž.

⁵² Srov. LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 437.

3.2 JEŽÍŠ ZJEVUJE BOŽÍ LÁSKU SVÝM DÍLEM

Ježíš Kristus zjevuje Boží lásku tedy také svými činy. Celek těchto jednotlivých činů pak můžeme nazvat dílem spásy. Z tohoto důvodu pak spása přichází k člověku v samotném Ježíši, skrze jeho činy a skutky.⁵³

Když se v Novém zákoně hovoří o Ježíšových činen, užívá se celkem čtyř různých slov a tedy i významů:

1. *Mocné činy* (Dynamesis, hebr. Gebaroth) – činy, které působí Bůh skrze Ježíše Krista. Např. „*Jednoho dne učil a kolem seděli farizeové a učitelé Zákona (...) Moc Páně byla s ním, aby uzdravoval.*“ (Lk 5,17).
2. *Skutky* (Erga) – Ježíšovi činy prokazující jeho mesiašství. Vydávají o něm svědectví, že je Boží Syn. S tím to výrazem se setkáme především v Janově evangeliu. Např. „*Vaše srdce ať se nechvěje úzkostí! Věříte v Boha, věříte i ve mne. V domě mého Otce je mnoho příbytků. (...). Jdu abych vám připvil místo . Až odejdu-li, abych vám připravil místo, opět přijdu a vezmu vás k sobě (...).*“ (Jan 14,1-3).
3. *Znamení* (Sémeia, hebr. Otot) – častý a podle Zvěřiny nejvhodnější výraz, ukazující smysl a nabízející možnost biblického a teologického výkladu.
4. *Podivuhodný jev* (Teras, hebr. Mofet) – najdeme ho v Novém zákoně vždy ve spojení se znameními. Jeho obsahem je zvláštní Boží působení, podivuhodný jev. Nejbliží našemu výrazu zázrak.⁵⁴

Ježíšovi činy mají tedy různé motivy a významy. Všechny, ale vedou k tomu, že Ježíš svými činy zjevuje Boží lásku. Ježíšovi činy plní vůli Otce a naplňují mesiašská prorocství. Skutky, představují moc, kterou obsahuje Ježíšovo slovo, pravda v jeho hlásání a spásné poslání. Nabádají ke změně myšlení – člověk dostává možnost dobrovolně se rozhodnout pro víru a následování Ježíše Krista. Na základě změny smýšlení, by měla následovat i změna lidského jednání. Ježíšovy činy jsou jako podobenství – ukazují, že zlo, nemoc, smrt jsou přemoženy a člověk směřuje k novému životu. Ježíšova znamení představují Boží králoství. Ježíšovými činy se děje spása. Ježíš

⁵³ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I.* Praha: Scriptum, 1992, s. 251.

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 251-252.

nám svými činy ukazuje naději a jistotu budoucnosti.⁵⁵

Činy, které vykonal Ježíš Kristus jsou plné lásky, kterou lidé pocítili na vlastní kůži, když je Ježíš uzdravil z nemoci či vzkřísil, tak jak nám to popisují evangelisté. Ježíš zasahuje člověka v jeho středu a je důležité, aby člověk zůstal otevřen jeho bízosti a působení, které již začalo, stále pokračuje a svého naplnění dojde v konečném uskutečnění Božího království.⁵⁶ Avšak Ježíš Kristus není jen Spasitel, ale také Vykupitel.

Termín vykoupení (řec. *lytrosis*) je v křesťanství chápán jako „*Boží čin vysvobození svého lidu.*“⁵⁷ Starý zákon hovoří o významu slova vykoupení především ve spojení s vysvobozením izraelského národa z otroctví v Egyptě. Hebrejské myšlení pojímá tento čin jako neoddelitelný od sinajské smlouvy⁵⁸: „*Bůh vyvedl svůj lid ze země otroctví, aby jej připoutal k sobě.*“⁵⁹ Když tedy Bůh vyvedl Izraelce z Egypta, prostřednictvím smlouvy, si jejich národ vyvolil za svůj a z toho pro Izraelce plyne povinnost zachovávat mu věrnost. Vykoupení tedy neznamená v hebrejském myšlení pouze vysvobození, ale předpokládá odezvu, která spočívá ve věčném spojení Izraelského národa s Bohem.

Křesťanská tradice nahlíží na čin vykoupení jako na pokračování starozákonní smlouvy, možná by bylo vhodnější říci jako na její rozšíření, protože sinajská smlouva je určena lidem Izraele, kdežto novozákonní smlouva je určena všem lidem. Tato nová smlouva je realizovaná činem, kdy Ježíš dobrovolně vydal své tělo na kříž, aby se obětoval za lidské hříchy a tímto je odstranil z lidského života a člověk tak mohl dojít ve spojení s Bohem k věčnému životu v Božím království, jehož úplnost křesťané očekávají s druhým příchodem Ježíše Krista. Vykoupení je podtrženo také aspektem, že je to zároveň čin, jak lidský, tak božský.⁶⁰

---

⁵⁵ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I.* Praha: Scriptum, 1992, s. 255-257.

⁵⁶ Srov. Tamtéž, s. 257.

⁵⁷ LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie.* Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 570.

⁵⁸ Srov. Tamtéž.

⁵⁹ Tamtéž.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 572.

3.3 JEŽÍŠ SÁM, SVOU OSOBOU JE ZJEVENÍM BOŽÍ LÁSKY

Zjevení Ježíše Krista – Syna Božího v lidské podobě v sobě neslo nadpřirozený prvek, jakožto zjevení Boha – Otce, lidem. Boží Syn svým kázáním mezi lidmi podává svědectví o existenci Otce: „*Boha nikdy nikdo neviděl: jednorozený Syn, který je v náručí Otcově, nám o něm řekl.*“ (Jan 1,18). Ježíš svědectví o Otci doplňuje svými činy, především zázraky, které jsou znamením slávy a mají v člověku vzbudit víru. Janovo evangelium klade počátek Ježíšových zázračných činů do Káně Galilejské: „*Tak učnil Ježíš v Káně Galilejské počátek svých znamení a zjevil svou lásku. A jeho učedníci v něho uvěřili.*“ (Jan 2,11).⁶¹

Tímto dvojitým způsobem, skrze slovo a čin, zjevil Ježíš lidem Boží jméno: „*Zjevil jsem tvé jméno lidem, které jsi mi ze světa dal.*“ (Jan 17,6) a Boží tajemství, které se prolínalo skrze zaslíbení uvedená v dějinách starozákonního Izraele: „*Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost a pravda se stala skrze Ježíše Krista.*“ (Jan 1,17). Vrcholem Boží lásky k lidem je Ježíš Kristus, v něm je spása, naděje na věčný život: „*V tom se ukázala Boží láska k nám, že Bůh poslal na svět svého jediného Syna, abychom skrze něho měli život.*“ (1 Jan 4,9).⁶²

---

⁶¹ Srov. LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 617.

⁶² Srov. Tamtéž.

4. LÁSKA ČLOVĚKA K BOHU

Doposud jsem se v textu zabývala láskou, která primárně vychází od Boha a směřuje ke stvoření. V křesťanství Bůh přichází k lidem s nabídkou lásky. Jak to bývá i v běžném lidském životě, pokud k nám přichází nabídka, máme dvě možnosti, jak se k ní postavit. Nabídku přijmeme anebo odmítneme. Takto to je i s Boží nabídkou lásky, člověk má možnost volby. Pokud se člověk rozhodne opěťovat lásku k Bohu, toto rozhodnutí učiní pouze ve víře. Zvěřina uvádí trojí podobu víry: lidskou, náboženskou a křesťanskou.⁶³ V přítomné kapitole se pokusím je popsat a od sebe odlišit.

4.1 LIDSKÁ VÍRA

Lidská víra je podmínkou pro náš lidský život, protože nelze věci a situace kolem nás redukovat pouze na ty, které jsou rozumově poznatelné a ověřitelné. Tím to by byl lidský život ochuzen o základní prvky, které ho dělají plnějším. Nelze žít například bez víry v druhého člověka, protože, kdyby ano, člověk by nemohl vstoupit do žádného vztahu jako je přátelství, manželství aj.⁶⁴ Člověk je bytost, pro kterého je víra základním stavebním kamenem pro jeho život. Každý jednotlivý člověk si sám vytváří měřítko podle kterého posuzuje, jakou hodnotu a místo v jeho životě bude zaujímat jeho vlastní víra.

Když člověk říká, že věří, znamená to, že nemá plnou jistotu, protože jinak by řekl, že ví. Avšak jistota se nevytrácí úplně, jedná se o zvláštní jistotu, která obepíná lidskou víru. Takovou, která je vírou v něco a někoho. Víru v něco máme, když se snažíme náš život udělat hodnotnějším, radostnějším či nadějnějším a ne se uvrhovat do hloubky beznaděje, která by nám ubírala síly. Víra v někoho, to jest víra osobní, je víra která stojí na uznání hodnoty druhého. V osobní víře se jeví jako uznání druhého, o kterém si myslíme, že stojí zato, aby si zasloužil mojí víru v jeho osobu. Bez schopnosti věřit v něco a v někoho nelze žít a není možná ani náboženská víra.⁶⁵

---

⁶³ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 48.

⁶⁴ Srov. Tamtéž, s. 49.

⁶⁵ Srov. Tamtéž.

Lidskou víru můžeme chápat jako všeobecný základ, ze kterého se odráží způsob a naplnění lidského života a možnost víry náboženské, posléze i křesťanské.

4.2 NÁBOŽENSKÁ VÍRA

Víra náboženská v sobě nese předpoklad víry lidské, bez ní není možná. Náboženská víra se vyznačuje prvotním úžasem, úchvatem z něčeho, co člověk považuje za jemu transcendentní a má pocit, že na tomto pro něj neznámém, je závislý. Náboženská víra se realizuje v intimitě setkání člověka s Bohem či božstvem, člověk se přibližuje k absoltuní lásce a pravdě, která jsou součástí Boha či božstva. Ovšem, aby byla náboženská víra naplněná, musí se projevit i navenek. V takovém případě se tvoří jisté náboženské struktury, kultury, nauky, instituce. Veškerá konkrétní náboženství (např. judaismu, islám, buddhismus aj.) se opírají o víru, a víra bez náboženství tj. bez společenství víry je víra subjektivní, ochuzená a zůstává blíže víře lidské.⁶⁶

4.3 KŘESŤANSKÁ VÍRA

Vše, co bylo doposud napsáno o víře lidské a náboženské může být plně zahrnuto do víry křesťanské. Důležitým prvkem víry křesťanské je, že zahrnuje rovinu individuální i kolektivní. Středem křesťanské víry je Bůh. Křesťanská víra přichází k lidem skrze Boží milost a skrze víru lidé přijímají Boží dar lásky, kterým vstupují do vzájemného vztahu. Obsah křesťanské víry tvoří to, co Bůh lidem v dějinách spásy sdělil.⁶⁷ Křesťanská víra je odpovědí na Boží zjevení, které k lidem přicházelo v dějinách starozákonního Izraele a později, jak o tom spravuje Nový zákon, skrze Ježíš Krista.

Slovo víra ve Starém zákoně, tak jak jsme si ho nyní představily, nalezneme podle Zvěřiny pouze jednou a to u proroka Abakuka: „*Spravedlivý bude ze své víry žít*“ (Ab 2,4).⁶⁸ Přesnější význam, které slovo víra v starozákonním pojetí nabývá, reprezentují slova věrnost, pravda a víra jako osobní projev. Bůh se zde zjevuje jako Ten, který projevuje lásku, pravdu, dává zaslíbení i zákon a je člověku věrný. Tudiž Bůh je

⁶⁶ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 49-50.

⁶⁷ Srov. Tamtéž, s. 50.

⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 51.

zosobněním slov věrnost a pravda. Víra, kterou člověk odpoví na Boží zjevení, má být radikální, bezvýhradná láska a poslušnost, která vychází z každého člověka osobně: „*Budeš milovat Hospodina, svého Boha, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou silou.*“ (Dt 6,5). Bůh za svoji věrnost, požaduje věrnost od člověka: „*Za to, že tato práva budete poslouchat a bedlivě je dodržovat, tvůj Bůh, tobě zachová smlouvu a milosrdenství, jak přísahal tvým otcům.*“ (Dt 7,12). Starozákonní Bůh nepřichází s nabídkou, ale s přikázáním. Izraelský lid, přestože přijmul přikázání, nechoval vždy víru dokonale a proto jeho víra prošla nelehkou zkouškou viz. Babylónské zajetí.⁶⁹ Starozákonní Bůh byl Izraeli vždy věrný a požadoval totéž do izraelského národa. Izraelité, přestože se k věrnosti zavázali, poklesli, ale Bůh je neopustil, neustále je ujišťoval s své lásce k nim, prostřednictvím zaslíbení a činem smlouvy, jak už jsme o tom hovořili.

Nový zákon zachovává a zároveň rozvíjí starozákonní pojetí víry. Rozdíl v pojetí víry, která je uvedaná ve Starém zákoně a pojetím víry novozákonní je v tom, že víra v Novém zákoně je zde osobnější: začíná změnou smýšlení a volbou nového života jednotlivce.⁷⁰ Zároveň je vírou společenskou: víra se plně realizuje ve společenství věřících, které nazýváme církví.⁷¹ Izraelský národ byl také společenstvím, kde se realizovala víra, ovšem křesťanství přichází s jejím nadnárodním rozšířením.⁷²

Podle Zvěřiny křesťanskou víru ve své nejhlubší podstatě pojímá evangelista Jan, který uvádí čtyři pojetí víry, jejichž jádrem je Ježíš Kristus:

- Víra a pravda – pravda tvoří základní prvek události Ježíše Krista: „ (...) *Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví v pravdě.*(...)“ (Jan 18,37) a on sám je Pravdou. Víra je zde přijetím pravdy Ježíše Krista jako Božího Syna.
- Víra a světlo života - Víra v Ježíš Krista přináší lidem orientaci v jejich lidském životě. Ježíš Kristus je lidem světlem v temnotě (srov. Jan 8,12).

⁶⁹ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I.* Praha: Scriptum, 1992, s. 51.

⁷⁰ Srov. Tamtéž. s. 52.

⁷¹ Srov. ŠTĚCH, František. *Láska jako srdce teologie*, in *Caritas et Veritas*. [online]. 2011, č. 1, s. 26 [cit. 2013-03-17] Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

⁷² Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I.* Praha: Scriptum, 1992, s. 52.

- Víra a počátek věčného života – Víra v Ježíš Krista přináší počátek věčného života, protože kdo v něj věří, nikdy nezemře (srov. Jan 4,14).
- Víra a láska – víra, k člověku přichází jako dar lásky Otce, Syna a Ducha svatého. Duch svatý seslaný Ježíšem Kristem přináší lidem poznání pravdy Kristovy, tedy pravdy Boží, tímto poznáním je víra v pravdu o Otci, Synu i Duchu svatém v lásce. „*Jako si otec zamiloval mě, tak jsem já zamiloval vás. Zůstaňte v mé lásce.*“ (Jan 15,9).⁷³

Zvěřina nám prostřednictvím Janovy syntézy víry a k ní doplňujících slov představil jádro křesťanství. Jádro křesťanství spočívá ve víře, která k člověku přichází jako Boží dar a dává člověku možnost poznání pravdy, lásky a spásy, skrze Ježíše Krista: „*Kdo věří v Syna Božího, má to svědectví v sobě. Kdo nevěří Bohu, dělá z něho lháře, protože nevěří svědectví, které Bůh vydal o svém Synu.*“ (1 Jan 5,10). V křesťanství je láska a víra v jednotě: „*Víra dává lásce počátek, láska víře dynamismu.*“⁷⁴ Pro křesťany víra stoupá s mírou lásky, která ji pohání. Konkrétní činy křesťanů poté představují sílu víry a lásky.⁷⁵

Pro člověka je tedy víra důležitým prvkem jeho života a nelze si života bez ní představit a člověk by se to raději neměl ani pokoušet. Přesto bych zde ještě zmínila další prvek lidského života, který do jisté míry s vírou souvisí. Tento prvek je rozum. Do jaké míry s vírou souvisí, se pokusím představit v následujícím textu. Nejdříve je nutné objasnit, co to rozum je.

4.4 ROZUM A VÍRA

V první řadě je podstatné si uvědomit, že s rozumem je neoddělitelně spjata poznání:⁷⁶ „*Rozumově poznávat znamená získávat prostřednictvím smyslů poznatky, které rozum analyzuje a skrze tuto analýzu dochází k poznání (tzv. vnitřní evidenci).*“

⁷³ Srov. ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992, s. 56.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 74.

⁷⁵ Srov. ŠTĚCH, František. Láska jako srdce teologie, in *Caritas et Veritas*. [online]. 2011, č. 1, s. 27 [cit. 2013-03-17] Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

⁷⁶ Srov. ŠTĚCH, František. *Tu se jim otevřely oči*. Olomouc: Refugium, 2011, s. 208.

*Podle toho pak danost poznávat jako pravdu či nepravdu, s kterou souhlasí či nesouhlasí.*⁷⁷ Skrze rozum tedy člověk dochází k pravdě nebo nepravdě, souhlasu či nesouhlasu. K tomuto výsledku je zapotřebí procesu poznání, prostřednictvím něhož si člověk vytvoří tzv. vnitřní evidenci. Jak již bylo řečeno, ta slouží k vytvoření konečného úsudku.⁷⁸

Člověk, který vytváří svůj úsudek na základě rozumu, tak činí prostřednictvím poznání, tedy toho, co je rozumově schopný uchopit. Když člověk věří, znamená to, že se spoléhá na pravdivost svědectví druhého.⁷⁹ Cílem této části není rozum a víru proti sobě postavit, nýbrž ukázat, že tyto dva prvky spolu souvisí a vzájemně se doplňují. František Štěch vytvořil schéma, ve kterém popisuje čtyři pozice, ve kterých figuruje rozum a víra a jak toto schéma v závěru ukáže, víra a rozum se doplňují a podporují:⁸⁰

- *Rozum dokazující víru* – tato pozice ukazuje, že pokud je víra dokázaná, přestává být vírou. Jinými slovy: Získali jsme plnou jistotu, tudíž víme, ale nevěříme.
- *Víra bez rozumu* – zde převládá tvrzení, že víra se nedá rozumem nijak uchopit. Podstatným rysem je zde naprosté spolehnutí se na víru. Tento postoj nalezneme např. v náboženském extremismu.
- *Rozum bez víry* – zde nacházíme opak předchozího tvrzení. Zde je vše postaveno na rozumu viz. osvícenský racionalismus.
- *Rozumová víra* – poslední postoj bychom mohli považovat za reprezentanta vzájemného vztahu rozumu a víry. Tento vztah je založen na vzájemném pronikání a doplňování, protože:⁸¹ „*Vždy jsem to totiž já, kdo svým rozumem říká: věřím nebo nevěřím.*“⁸²

---

⁷⁷ ŠTĚCH, František. *Tu se jim otevřely oči*. Olomouc: Refugium, 2011, s. 208.

⁷⁸ Srov. Tamtéž.

⁷⁹ Srov. Tamtéž, s. 209.

⁸⁰ Srov. Tamtéž.

⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 210.

⁸² Tamtéž, s. 209.

Stejně jako má lidská bytost složku tělesnou a duševní a nelze je od sebe oddělit, tak v sobě má prvek rozumu a prvek víry, bez kterých by lidský život, taktéž nebyl možný resp. nebyl by úplný. Protože jak ukázalo výše zmíněné schéma, tak pokud bychom se snažili dokázat víru rozumem, nejednalo by se o víru, v případě, že bychom upřednostňovali pouze víru, žili bychom v jakém si vakuu a náš úhlel pohledu by byl jednosměrný, spoléhat se pouze na rozum, by také nebylo nejlepším řešením, protože, kdybychom náš život žili pouze podle toho, co si dokážeme rozumově odůvodnit, nebyl by náš život úplný, jak jsme si ukázali v kapitole o lidské víře. Východiskem se stává rozumová víra, kde člověk zapojí, jak rozum a víru a v této souhře nachází plnost svého bytí.

5. LÁSKA ČLOVĚKA K ČLOVĚKU V BOHU

*„Má-li někdo dostatek a vidí, že jeho bratr má nouzi, a bez soucitu se od něho odvrátí – jak v něm může zůstat Boží láska?
Dítky, nemilujte pouhým slovem, ale opravdovým činem.“*

(1 Jan 3,17-18)

Představila jsem tři podoby lásky, dvě z těchto podob primárně mířily od Boha k člověku, třetí podoba vyjadřovala lidskou aktivitu směřovanou k Boží lásce a nyní před námi stojí čtvrtá a poslední podoba lásky, jak ji charakterizoval Josef Zvěřina. Tato podoba je dovršením předcházejících podob lásky. Její podstata je ve vztahu – člověk k člověku a v Bohu. Tento vztah se zakládá na přijetí předcházejících tří podob lásky, tudíž lidské srdce a mysl vnímá Boha jako lásku, která jim darovala život, osvobodila je, když zhřešili a dala jim možnost vstoupit s ním do vztahu, kterou využili. A tak, když člověk přichází do vztahu s Bohem, na jeho odrazu pro tento svět, by měl sám pracovat.

Křesťan tedy miluje Boha a stejně tak, miluje lidi na tomto světě. Tato lidská láska pociťovaná k Bohu je v jednotě s láskou cítěnou k druhému člověku. Nelze oddělit lásku k Bohu od lásky k lidem, jak dokazuje např. citace z encykliky *Deus Caritas Est* : „*Pak se učím hledět na osobu toho druhého už nejen svými očima a skrze své pocity, nýbrž z hlediska Ježíše Krista. Jeho přítel je mým přítelem.*“⁸³ Způsob, jak pocit lásky realizovat v běžném světě, je služba bližnímu.⁸⁴ Takto služba se rozvíjí na úrovni individuální i úrovni kolektivní. Kolektivní úroveň je zde myšleno společenství věřících – církev.⁸⁵ Dříve než se budu zabývat konkrétním pojetím služby v křesťanském chápání, bude užitečné popsat společenství věřících, které tuto službu realizuje.

⁸³ Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 27.

⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 28.

⁸⁵ Srov. Tamtéž, s. 30.

5.1 CÍRKEV

České slovo církev (jako např. ang. church nebo něm. Kirche) získává svůj původ v řeckém slově kyriaké tzn. náležející Pánu. Nový zákon používá taktéž řeckého slova pro označení církve, tímto slovem je ekklésia.⁸⁶ V běžné řeči se ekklésia používalo pro vyjádření „*setkání svobodných (mužských) občanů polis či města, za účelem vykonání voleb či vykonání důležitých rozhodnutí.*“⁸⁷ Křesťanství tedy tento pojem převzalo a v jeho prvotním chápání ekklésia se jednalo o náboženskou skupinu lidí, která se setkávala za účelem uctívání. Úcta byla směřovaná od lidí v Duchu svatém k Bohu. Setkání kromě vyjádření úcty, provázelo proroctví, etické rozmluvy a zamýšlení se nad směrem, kterým se bude společenství vydávat.⁸⁸

Centrem církve je Ježíš Kristus, protože skrze jeho slova a činy, mohlo vzniknout společenství věřících, které dále zpřítomňuje události Ježíš Krista.⁸⁹ Dnes bychom podstatu církve mohli vystihnout takto: „*eschatologické osvobozující hnutí, s cílem shromáždit všechny lidi a dovést je k jednotě, k pokoji: navzájem se sebou a se všemi národy a s přírodou. A to vše na základě jednoty s živým Bohem.*“⁹⁰ Konkrétní náplň církevního poslání naleznem v trojí podobě:

- zvěstování Božího slova
- slavení svátostí
- služba lásky⁹¹

---

⁸⁶ Srov. SCHILLEBEECKX, Edward. *Lidé jako Boží příběh*. Brno: CDK, 2008, s. 170.

⁸⁷ Tamtéž, s. 171.

⁸⁸ Srov. Tamtéž.

⁸⁹ Srov. Tamtéž, s. 182.

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 34.

Toto seskupení křesťanských úkolů nelze od sebe oddělovat. Křesťan nebude hlásat evangelium, aniž by neslavil svátosti nebo neprokazoval službu druhým. Jeden prvek církevního poslání nemůže fungovat bez druhého, vzájemně jsou na sobě závislé.⁹² Láska člověka k člověku je vyjádřena především službou lásky, ale zároveň jak vyplývá z předešlých vět, pro službu lásky, kterou jeden člověk prokáže druhému, jsou podmiňující ostatní dva prvky. S vědomím důležitosti tohoto tvrzení se pokusím blíže představit, co se v křesťanství myslí pod pojmem služba lásky.

5.2 SLUŽBA LÁSKY

Řecký výraz, označující službu v křesťanské terminologii, je diakonia.⁹³ V Novém zákoně se tímto termínem doslova označuje služba u stolu, kdy z uskupení apoštolů bylo vybráno sedm mužů, kteří měli zmíněnou službu na starosti:⁹⁴ „(...) *Bohu se nebude líbit, jestliže my přestaneme kázat Boží slovo a budeme sloužit při stolech. Bratři, vyberete si proto mezi sebou sedm mužů, o nichž se ví, že jsou plni Ducha a moudrosti a pověříme je touto službou.*“ (Sk 6,2-3).

Služba lásky by měla vycházet, jak z úrovně kolektivní, jak jsme si představili v předcházející podkapitole, tak z úrovně individuální. Nový zákon uvádí mnoho podobností, kde se odráží důležitost služby druhému a taktéž ukazují, že jako v Ježíši Kristu, tak v každém křesťanovi by měla být zkotvena láska a z ní vycházející služba, jako tom vypráví např. podobenství o milosrdném Samařanovi: „*přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem a obvázal mu je, posadil jej na svého meze, zavezl do hostince a tam se o něj staral.*“ (Lk 10,34). V tomto podobenství se plně ukazuje univerzalita lásky⁹⁵, to znamená, že člověk by měl nabídnout pomoc vždy, když vidí, že je někde potřeba a nezáleží na tom, zda člověka, kterého se pomoc týká, osobně zná či nikoliv, pro křesťana je bližní každý člověk. Nezáleží na tom, zda se služba vztahuje k pomoci materiální nebo duchovní, zkrátka je potřeba té, která je žádaná.

⁹² Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 34.

⁹³ Srov. LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad - Křesťanská akademie, 1981, s. 441.

⁹⁴ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 31.

⁹⁵ Srov. Tamtéž, s. 35.

Podstata služby lásky je v lásce jednoho člověk k druhému, která čerpá ze setkání s Ježíšem Kristem, protože ten, kdo prokazuje službu se nachází v pozici, že i jemu je prokazována služba a to skrze Ježíš Krista. Tudíž skutečnost, že člověk může pomáhat není brána jako jeho zásluha pocházející např. z jeho nadřazenosti, moci aj., ale člověk sám si musí uvědomit, že tato možnost k němu přišla jako Boží dar.⁹⁶ Zároveň vědomí toho, že i on sám je nástrojem Božím mu dává určitý pocit uvolnění, když ho např. potřeby druhých zcela zahltí nebo jeho pracovní schopnosti nebudou dostačující a tak jeho možnosti jim pomoci budou v tomto důsledku slábnout:⁹⁷ „*My poskytujeme svou službu jenom v závislosti na míře vlastních možností a díky tomu, že On nám k tomu dává síli. Když však děláme to, co je v našich smožnostech, a vkládáme do díla všechny své síly, pak je to počínání, které dobrého služebníka Ježíše Krista udržuje v pohotovosti.*“⁹⁸

Služba bližnímu je v křesťanství projevována na moha úrovních, ať se jedná o instituciolizované systémy jako jsou Charita, Diakonie, které se zaměřují na pomoc chudým, nemocným, cizincům, vězňům aj., Salesiánská střediska mládeže apod. nebo úrovní individuální, která je předpokladem působení právě ve výše zmíněných institucích. Zásadním prvkem služby bližnímu je láska, která k člověku přišla od Boha. Boží podstou je láska, a proto by láska měla být i podstatou každého věřícího křesťana. Takoví to čin může pak nalézat svou praktickou realizaci právě se službě bližnímu. Tak tedy je člověk nabádán, aby byl odrazem této Boží lásky v tomto světě. Odraz je spatřen ve službě bližnímu, která se podle potřeby vztahuje k složce materiální nebo duchovní. Ovšem nesmíme opomíjet další dva prvky, která společně se službou lásky tvoří jednotu, a to hlásání evangelia a slavení svátostí.

---

⁹⁶ Srov. Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 52.

⁹⁷ Srov. Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce byla reflexe podob lásky v teologické perspektivě. K jeho naplnění jsem využila především stěžejní dílo Josefa Zvěřiny: „*Teologie Agapé I. a II.*“ K tomuto primárnímu zdroji jsem použila další literaturu, prostřednictvím které jsem se snažila o doplnění popř. rozvinutí Zvěřinových myšlenek. Důležitou sekundární literaturou pro mě byla kniha Ctirada Václava Pospíšila: „*Jako v nebi, tak i na zemi*“, která tvořila základ pro podkapitulu o Boží trojjedinosti, dále článek Františka Štěcha „*Láska jako srdce teologie*“ a encyklika Benedikta XVI.: „*Deus Caritas Est*“, které prostupují téměř celou mojí bakalářskou prací.

Stěžejním pojmem, který prostupuje celou moji bakalářskou prací, je láska. Láska, kterou křesťané vnímají jako agapé a její plnost přisuzují Bohu. Bůh jako ztělesněná láska stvořil tento svět a dal lidem nabídku, aby s ním vstoupili do vzájemného vztahu založeného právě na lásce. Bůh svoji lásku nijak dokazovat nemusí, protože On je láska, ale přece jen, svou lásku člověku zjevuje. A to nejen ve stvoření, ale i vrcholným způsobem v osobě Ježíše Krista. Skrze Krista Bůh člověka vykoupil a v Kristu mu nabídl věčnou účast na své slávě v Božím království.

Na tuto Boží nabídku člověk může odpovědět svou vírou a vstoupit tak do láskyplného vztahu se svým Stvořitelem. V něm pak může člověk nalézet smysl svého bytí. Láska člověka k Bohu, která je odpovědí na samotné Boží milování, pak logicky ústí do lásky člověka k člověku. Z tohoto důvodu by tak křesťané prožívající Boží lásku i lásku lidskou, měli být vždy připraveni konat dobro a milosrdenství všude, kde je potřeba.

Propojením všech čtyřech Zvěřinových podob lásky docházím k závěru, že jedna bez druhé není možná. Tvoří jednotu, a tak musí dojít naplnění každá z nich, aby bylo možné vnímat je jako celek, to znamená jako jednotu lásky. Láska, která je, tvoří, daruje, sebedílí se a jedná.

„Láska je světlem, v zásadě jediným světlem, které stále znovu prozařuje temný svět a dává nám odvahu žít a jednat.“⁹⁹

---

⁹⁹ Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006, s. 55.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- Veškeré biblické citace jsou citovány z: *Bible*. Písmo svaté Starého a Nového Zákona. Praha: ZVON, 1991. ISBN 80-7113-009-5.
- Benedikt XVI. *Deus Caritas Est*. Praha: Paulínky, 2006. ISBN 80-86949-03-6.

A. POUŽITÁ MONOGRAFIE

- HEJDUK, Tomáš. *Od Eróta k filosofii: Studie o Erótu se zřetelem k Sokratově filosofii*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2007. ISBN 80-86818-50-4
- KÜNG, Hans. *Krédo*. Praha: Vyšehrad, 1992. ISBN 978-80-7021-899-0
- LÉON-DUFOUR, X. et al. (eds.) *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad – Křesťanská akademie, 1981. (bez ISBN)
- LOTZ, Johannes B. *Vědění a láska*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-304-3
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Jako v nebi, tak i na zemi*. Praha: Kystal OP, 2010. ISBN 978-80-87183-14-4.
- SCHILLEBEECKX, Edward. *Lidé jako Boží příběh*. Brno: CDK, 2008. ISBN 978-80-7325-146-8
- ŠTĚCH, František. *Tu se jim otevřely oči*. Olomouc: Refugium, 2011. ISBN 978-80-7412-093-0
- ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé I*. Praha: Scriptum, 1992. ISBN 80-85528-19-3

- ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé II*. Praha: Scriptum, 1992. ISBN 80-85528-20-7

B. POUŽITÉ STUDIE A ČLÁNKY

- DULLES, Avery. Víra a zjevení, in *Systematická teologie 1. Římskokatolická perspektiva*, (eds.). Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno: CDK, 1996. ISBN 80-85959-07-0
- HAIGHT, Roger. Hřích a milost, in *Systematická teologie 2. Římskokatolická perspektiva*, (eds.). Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno, Praha: CDK, Vyšehrad, 1998. ISBN 80-85959-26-7 (CDK) ISBN 80-7021-232-2 (Vyšehrad)
- LaCUGNA, Catherine Mowry. Trojiční tajemství Boha, in *Systematická teologie 1. Římskokatolická perspektiva*, (eds.). Francis FIORENZA, John GALVIN, Brno: CDK, 1996. ISBN 80-85959-07-0

C. POUŽITÉ ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

- Evangelium. In: *Věřouka* [online]. 2007. Dostupné na: <http://revue.theofil.cz/krestanske-pojmy-detail.php?clanek=122>
- Mesiáš v Hebrejské Bibli. In: *Mýty a skutečnost* [online]. 2005. Dostupné na: <http://www.myty.info/view.php?cisloclanku=2005010001>

- OPATRŇY, Michal. Proč je pro křesťanství důležitá víra v Trojici?. In: *Proč je pro křesťanství důležitá víra v Trojici?* [online]. 2003. Dostupné na: http://www.christnet.cz/clanky/2732/proc_je_pro_krestanstvi_dulezita_vira_v_bozi_trojici.url
- ŠTĚCH, František. Láska jako srdce teologie, in *Caritas et Veritas*. [online]. 2011, č. 1. Dostupné na: <http://www.caritasetveritas.cz/index.php?p=aktual&pkey=38>

ABSTRAKT

KOTOUNOVÁ, N.: *Podoby lásky v teologické perspektivě*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Mgr. František Štěch, Th.D.

Klíčová slova: láska, agapé, Bůh, Ježíš Kristus, Duch svatý, stvoření, zjevení, víra, křesťanství

Bakalářská práce se zabývá čtyřmi podobami lásky podle Josefa Zvěřiny. Cílem práce je reflexe podob lásky v teologické perspektivě. Text práce postupně rozpracovává každou z jednotlivých podob lásky. První kapitola se zabývá termíny, které se používají pro vyjádření lásky. Druhá kapitola popisuje první podobu lásky: Láska jako Boží podstata. Zde je text zaměřen na zjevení a trojjedinnost Boha. Třetí kapitola je věnovaná druhé podobě lásky: Boží láska jako projev Boha vůči člověku a všemu tvorstvu. Zásadním termínem je zde stvoření, Boží milost a osoba Ježíše Krista. Čtvrtá kapitola popisuje třetí podobu lásky: Láska člověka k Bohu. Hlavním tématem je zde víra. Pátá kapitola je završením celého pojednání o čtyřech podobách lásky a zabývá se ještě poslední podobou lásky: Láska člověka k člověku a v Bohu. Tato kapitola vyjadřuje uskutečnění víry člověka a to prostřednictvím služby lásky.

ABSTRACT

The forms of love in theological perspective

Key words: love, agapé, God, Jesus Christ, Holy Spirit, creation, revelation, faith, Christianity

This thesis deals with four forms of love according to the Josef Zvěřina. The aim of the work is a reflection of the forms of love in a theological perspective. The text of the work gradually elaborates on each of the various forms of love. The first chapter deals with the terms that are used to express love. The second chapter describes the first form of love: love as God's essence. Here is the text focused on the revelation and God's Trinity. The third chapter is devoted to the second form of love: the love of God as manifestation of God toward man and all of his creation. An essential term, there is a creature, the grace of God and the person of Jesus Christ. The fourth chapter describes the third form of love: love of man to God. The main theme here is faith. The fifth chapter is the culmination of a whole treatise on four forms of love and deals with the final form of love: love, person to person, and God. This chapter reflects the faith of man and through the service of love.